

Ana Tatai, Cornel Tatai-Baltă, *Anuarul Liceului de Băieți Greco-Catolic din Blaj 1853-1945*, Editura Altip, Alba Iulia, 2017, 300 p.

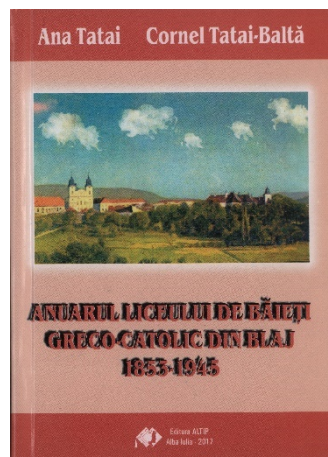
Blajul – unul din locurile de unde națiunea română și-a tras seva, unde copiii de țărani au primit instrucție și educație, devenind intelectuali de nădejde și susținători ai luptei pentru emancipare națională, o adevărată sare a pământului – oferă autorilor, prof. Ana Tatai și prof. univ. dr. Cornel Tatai-Baltă, un nou subiect de studiu și cercetare: anuarele Liceului de Băieți Greco-Catolic (1853-1945).

Așadar, lucrarea de față, în fapt o binevenită monografie, se circumscrie preocupărilor celor doi autori care iubesc și prețuiesc Blajul, nu doar ca loc unde și-au întemeiat o frumoasă și trainică familie și unde și-au realizat o consistentă carieră, ci mai ales ca centru istoric, cultural-artistic și educativ esențial pentru devenirea noastră națională, în care Școala a jucat un rol definitoriu.

Anuarele Liceului de Băieți Greco-Catolic din Blaj, apărute de-a lungul a circa 90 de ani, au avut diferite denumiri: *Programma Gymnasii Graeco-Cath. Blasiensis*; *Annales Gymnasii Gr. Catholici Maioris Blasiensis*, *Programa Gimnasiunului sup. Gr. Cat. dein Blasiu*; *Raport despre instituturile de învățământ greco-catolice din Blaș: Gimnasiunul superior, Institutul pedagogic, Școala de aplicație și Școala de fete*; *Anuarul instituturilor de învățământ gr.-cat. din Blaj: Gimnaziumul superior, Institutul pedagogic, Școala civilă și elementară de fete, Școala de aplicație, Școala învățăceilor de meserii și negustorii*; *Anuarul Liceului de Băieți Român-Unit Sf. Vasile cel Mare din Blaj*. Astăzi, după cum spun autorii, sunt adevărate rarități bibliofile. Ana Tatai și Cornel Tatai-Baltă au identificat, prin cercetări în biblioteci publice din Blaj și Cluj-Napoca, precum și în biblioteca personală, 79 de numere. Primele au fost tipărite într-un format mai restrâns, pentru ca ulterior numărul de pagini, deci implicit și volumul de informații, să crească în mod consistent. De menționat că inițial s-au tipărit în limba latină și parțial în limba germană, iar ulterior exclusiv în limba română. De-a lungul timpului și-au modificat nu doar titlul, ci și structura. S-a menținut cutuma ca deschiderea să fie făcută cu un articol sau mai multe, pe diferite teme legate de preocupările din școală și societate.

Pornind de la această situație, autorii și-au structurat lucrarea pe câteva capitole mari: 1. *Scurtă prezentare a periodicelor blăjene (sec. XIX-XX)*; 2. *Spicuri din modalitățile în care a fost fructificat anuarul liceului din Blaj de-a lungul timpului*; 3. *Articolele anuarului grupate tematic*; 4. *Structura anuarului și evoluția lui în timp*; 5. *Cronica liceului*; 6. *Școala și războiul*; 7. *Aspecte semnificative ale învățământului gimnazial reflectate în anuare*; 8. *Mijloace de învățământ*; 9. *În loc de concluzii*; 10. *Bibliografie selectivă*; 11. *Anexe*, la care se adaugă un rezumat în limba engleză.

Autorii au identificat, în mod just, rolul jucat de-a lungul timpului de anuarul liceului, acela de loc în care au fost strânse și apoi discutate și răspândite ideile,

temele, aspirațiile, trebuințele școlilor blăjene și, implicit, ale învățământului confesional românesc din Transilvania. Astfel sunt dezbătute aspecte din istoria Transilvaniei, a românilor sau din istoria universală. În acest sens, în lucrarea de față sunt reținute articolele semnate de Gabriel Papp, Ioan Antonelli, Nicolae Popescu, Augustin Caliani, Aron Deac și Ștefan Manciulea. O altă temă a fost cea a istoriei școlilor din Blaj. Mai multe articole (autori Timotei Cipariu, Ioan Antonelli, Iosif Hossu, Ioan Rațiu ș.a.) prezintă, într-un mod documentat, istoria școlilor din Blaj, surprinzând aspecte legate de educația elevilor, modul de viață, dotarea materială, venituri, salarii etc. Nu sunt omise nici problematicile privind educația ca știință, științele naturii sau serbările comemorative consacrate Adunării Naționale de la Blaj, din 3-5 mai 1848.

În capitolul dedicat învățământului gimnazial, autorii s-au focalizat pe articole și date cu privire la corpul profesoral, la planurile de învățământ, situația elevilor, date statistice. Acest calup de articole surprinde cu date concrete și cifre situația anuală a școlilor din Blaj. Sunt prezentate liste de manuale, repartitia orelor pe clase, disciplinele studiate, numele profesorilor și disciplinele predate de fiecare, precum și alte atribuții, la care se adaugă și repartizarea pe clase.

Capitolul *Mijloace de învățământ* ilustrează aspecte legate de bibliotecile școlilor (ale profesorilor și ale elevilor), muzee, cabinete școlare, grădina botanică, observatorul meteorologic, săli de spectacole. Autorii, în mod inspirat, strâng în acest capitol articole în care sunt prezentate sau doar enumerate cărțile care au intrat an de an în biblioteca profesorilor (scrise în limbile română, maghiară și germană). Ele au fost fie achiziționate, fie donate (cazul fondului de carte al canonicului Ioan Antonelli, al lui Ladislau Vaida, al avocatului Iosif Crișan din Abrud, al Academiei Române etc.). De asemenea, sunt reținute articole în care au fost surprinse preocupările extrașcolare ale tinerimii studioase din Blaj referitoare la bibliotecile elevilor, cele ale Societății de Lectură, Societății Științifice, Reuniunii Mariane, dar și cu privire la muzeele create la Blaj prin efortul profesorilor și elevilor (donații, reorganizări, custozi etc.).

În capitolul *Anexe*, înainte de toate, este de menționat anexa *Anuarele blăjene și articolele pe care le conțin* (un adevărat instrument de lucru) în care autorii fac un tur de forță și consemnează articolele, să le spunem editoriale, apărute de-a lungul vremii în anuare, precizându-se anul, denumirea anuarului, directorul gimnaziului, autorul articolului, precum și titlul articolului. De asemenea, tot în acest capitol, sunt reunite de autori extrase foarte interesante și pline de miez din anuarele liceului blăjean.

Îată că prin această trecere succintă în revistă a tematicii lucrării de față am ajuns la câteva concluzii, pe care orice cititor onest le poate sesiza cu ușurință. În primul rând, lucrarea este o monografie circumscrisă zonei de istorie a presei. În al doilea rând, are meritul de a strânge între coperti informații și date valoroase cu privire la istoria școlilor din orașul de la confluența Târnavelor, utilizând un izvor doar parțial valorificat de către cercetători. În al treilea rând, constatăm că prin studierea și prezentarea anuarelor s-a ajuns, inevitabil, nu doar la o istorie a școlilor de la Blaj, ci și la o istorie a învățământului românesc din Transilvania. Și, nu în ultimul rând, anuarele au fost și sunt o adevărată sursă de informare și

documentare de neevitat pentru cine dorește să aprofundeze studiul Blajului, cu tot ceea ce a reprezentat el pentru români.

În încheiere, considerăm binevenită această nouă apariție editorială datorată prof. Ana Tatai și prof. univ. dr. Cornel Tatai-Baltă, care, după opinia noastră, nu trebuie să lipsească de pe masa de lucru a celor preocupați de istoria Blajului, de istoria presei și a școlilor românești.

Zevedei-Ioan DRĂGHIȚĂ*

* Direcția Județeană pentru Cultură Alba, România; e-mail: dei70@yahoo.com.